

De Kilsdonkse Molen

GUUSJE VAN BOEKEL

Groep 6B

Inleiding:

Op 14 april gingen we met de groep naar De Kilsdonkse Molen in Dinther. Op school hadden we een boekje gehad over molens. We gingen er met de auto naartoe. We waren er natuurlijk naartoe gegaan om meer te komen weten over molens.

Ontvangst:

We werden ontvangen door Jan en Ad. Voordat we naar binnen gingen om alles te bekijken gingen Ad en Jan ons eerst een paar vragen stellen over molens. Ze hadden ook verteld wat voor soort molen De Kilsdonkse Molen is. Het is namelijk een watervlucht molen. Dat is een molen die op wind werkt en op water. De Kilsdonkse Molen is de enige watervlucht molen in Nederland. En in heel europa zijn maar twee: een in Duistland en een in Nederland. Ze hadden ook vertelt over de stand van de wiek en er was bijvoorbeeld: een korte ruststand, lange ruststand, vreugdestand en rouwstand. De wieken werden ook ergens anders voor gebruikt. In de tweede wereldoorlog mochten molenaars hun molen niet laten draaien. Als de molenaars dat wel deden, moesten ze een hoge boete betalen of naar de gevangenis. De molenaars hadden iets bedacht als de Duitsers er aan kwamen. De molenaars deden de wieken op een bepaalde stand zetten en zo wisten de molenaars verderop dat ze moesten stoppen met malen. Toen ze dat allemaal hadden verteld, werden we in twee groepen gespilt. Ons groepje ging als eerste naar de korenmolen en onze begeleider was Ad.

Geschiedenis:

De geschiedenis van De Kilsdonkse Molen is al heel oud. Het gaat terug tot in de middeleeuwen. De eerste vermelding is uit 1233 en dat stond in het oorkonde boek van Noord-Brabant. Er was toen dus al een watermolen en daar bestaat nog een oude pentekening van. Hieronder is deze afgebeeld.

Naderhand is er een windmolen bijgebouwd en kon er altijd worden gemalen. Als het waait met de windmolen en bij windstilte met een watermolen.

De molen is ook nog een keer afgebrand, maar is in 1884 weer opgebouwd. In de 20^e eeuw werden er steeds minder molens gebruikt doordat er met machines werd gemalen. De molen werd toen slecht onderhouden. Dat is op de foto hieronder te zien. Hij is van ongeveer 1970.

In 2004 is de molen gerestaureerd en nu ziet hij er uit zoals op de foto hieronder.

Korenmolens:

Eerst kwamen we op de meelzolder. Het is geen echte zolder, maar ze noemen het zo. Het woordje meel komt van al dat meel wat gemalen is. Onder de meelzolder was de hel en daar lag al het gereedschap opgeslagen. Op de meelzolder werden ook zakken gevuld met meel dat klaar was. Er was ook een trechter en daar door kwam het meel in de zak. Als de bovenschijf gaat draaien, gaat de koningspil ook draaien en de koningspil laat weer anderen dingen draaien. Er was ook een handig trucje om de zakken met koren naar boven te brengen. Er was namelijk een soort ketting en daar kon je de zak met koren aan vast maken. Die ketting zat dan vast aan een tandwielen zo werd de zak veel lichter. Dit noemen ze ook wel luiwerk. Degene die dit bedacht heeft was vast heel lui, want je gaat niet zo'n uitvinding maken als je niet lui bent. Een uitvinding is er voor om het leven makkelijker te maken. We mochten het zelf een keer proberen. Boven de meelzolder is de maalzolder ook wel steenzolder genoemd.

Bilhamer en bilsteen

De maalstenen waren niet gewonen stenen, het waren stenen met ribbeltjes en die heten billen. Die maak je met een bilhamer. Er was ook een molenaar die liet allemaal dingen zien zoals kruien. Dat is de molen in een anderen richting zetten, zodat hij goed in de wind staat. De zeilen voorleggen dat doe je als er niet zo veel wind staat. Zwichten betekent dat je de zeilen terugrolt. Er is ook nog een vang. Dat is een rem om de wieken te stoppen.

Toen we bij de korenmolens waren geweest, gingen we even pauze houden. We kregen ranja en een muis. De muis was natuurlijk, omdat in de molen veel muizen waren. Muizen houden namelijk van koren. De ouders kregen koffie. Toen we alles hadden opgegeten en opgedronken, ging onze groep naar de oliemolen.

Oliemolen:

Toen we binnenkwamen in de oliemolen zagen we een glazen plaat. Als je door die glazen plaat keek, zag je de oude fundering. Dat is de plaats waar de molen vroeger stond. In de oliemolen werd olie geslagen en dat is ook een terechte naam, want als je olie slaat maakt dat heel veel kabaal. In de oliemolen worden 3 soorten olie geslagen zonnebloemolie, lijnolie en notenolie.

Eerst worden de noten geplet. Dit gebeurt met een koldermolen. Er blijft dan pulp over die later wordt verwarmd. Zie plaatjes hieronder.

Als het verwarmd is dan gaat het in de buul. Dat is een soort zak. Dan gaat de buul tussen twee houten planken en wordt de warme pulp samengeperst. Dan blijft er een soort koek over en dat is voor het vee, maar omdat die koek nog uit best wel veel olie bestaat moet dat er eerst uit. Dan stampen ze de koek weer tot pulp. Die pulp wordt verwarmd en dan gaat het in een buul. Dan wordt het weer samengeperst. Dan blijft er nog de koek over en dat gaat naar het vee. En de uitgeperste olie vullen ze dan af in flesjes. Die worden verkocht en dat wordt nu nog steeds gedaan.

Het slaan van de olie maakte veel lawaai. De molenaar en zijn kinderen kregen daardoor natuurlijk gehoorbeschadiging. De kinderen konden op school natuurlijk nooit de vraag goed horen. Daarom dachten de mensen dat die kinderen oliedom waren. Toen ze dat verteld hadden, gingen we naar boven toe. Daar was de wentelas te zien. Dat is een balk die gaat draaien en die zet weer anderen dingen aan het werk. Bijvoorbeeld hij tilt steeds een balk op en die balk slaat dan weer op een anderen balk en door die druk wordt de pulp de koek. De wentelas wordt gemaakt van Frans eiken en de wentelas is wel 16,5 meter.

Natuurlijk moet de wentelas goed onderhouden worden en daarom doen ze om de zoveel maanden de wentelas insmeren met reuzel oftewel varkensvet.

Toen gingen we weer naar beneden om naar het waterrad kijken. Ze hadden hem speciaal voor ons even aan gezet. Deze watermolen is een onderslagmolen. Dat is een watermolen waar het water er aan de onderkant doorheen stroomt. Aan de ene kant stond het water wat hoger dan aan de anderen kant. Dat komt omdat de molen anders niet draait.

Slot:

Ik ben veel dingen te weten gekomen over molens en vond het daarom een hele leuke en leerzame excursie.